

VELDWAARNEMINGEN EN HET WEER.

Het vastleggen van veldwaarnemingen doet iedereen op zijn eigen manier. Er is nauwelijks sprake van enige standaardisatie. Dat kan ook moeilijk anders, omdat een ieder zijn accenten anders legt in zijn hobby. De een noteert nu eenmaal meer details dan de ander. Toch zou standaardisatie vruchten af kunnen werpen, in het bijzonder wanneer meerdere vogelaars elkanders gegevens vergelijken of hun gegevens toeleveren aan één gezamenlijk doel. De meeste vogelaars noteren bij hun waarnemingen de weersomstandigheden. Dat is handig, omdat er altijd een relatie is tussen het weer en de vogels.

Het noteren van de weersomstandigheden is echter veelal een vorm van een meer of minder plaats innemende omschrijving, bijvoorbeeld: "het is geheel bewolkt met af en toe een bui. De wind is zuidzuidwest, naar schatting kracht 3. Matig zicht bij 14 graden". Zo'n beschrijving verandert nogal eens in de periode waarin vogels worden geobserveerd. Vooral op de trekpost wordt het weer nauwlettend in de gaten gehouden. Dat betekent veel schrijverij.

Het kan echter ook veel korter, wist u dat?

De meteorologen over de wereld hebben daar al jaren, zo niet tientallen jaren geleden een oplossing voor gevonden. Er bestaat een handzaam symbolensysteem dat bijzonder uitgebreid is. Beperkte toepassing daarvan is echter ook mogelijk. Het systeem is in feite bedoeld om weergegevens in te plotten op een weerkaart. Het is daarom zo klein, dat binnen een rondje op de kaart het gehele weerbeeld van die plaats kan worden vastgelegd.

Het bespaart dus veel ruimte op papier en het is na enige oefening bijzonder overzichtelijk.

Het systeem werkt als volgt:

Een cirkeltje geldt als punt van waarneming en zegt meteen iets over de hoeveelheid bewolking in de lucht. (ongeacht de dikte van die laag).

○ = onbewolkt

◐ = lichtbewolkt (2/8 deel van de lucht bedekt).

◑ = halfbewolkt (4/8)

◒ = zwaarbewolkt (6/8)

◓ = geheel bewolkt (8/8)

⊗ = lucht onzichtbaar, bijv. wegens mist of duisternis.

Door het type wolk kan meestal enig inzicht in de dikte van de laag worden verkregen, maar het gaat hier te ver om in te gaan op de wolkengeslachten en -families die er onderscheiden worden. De windrichting wordt heel eenvoudig aangegeven. Men gaat uit van de geografische indeling van een moderne landkaart; noord aan de bovenzijde. De richting waar de wind vandaan komt wordt met een streepje aan het rondje van de bewolking aangegeven:

○ = noordenwind (onbewolkt)

◐ = westenwind (halfbewolkt)

◑ = oostenwind (zwaarbewolkt)

◒ = zuidenwind (geheel bewolkt)

De kracht van de wind wordt in de meteorologie meestentijds in knopen per seconde aangegeven. Een knoop is iets meer dan een halve meter.

In het symbolensysteem wordt de windsnelheid per 5 knopen tegelijk aangegeven door een kort dwarsstreepje aan de streep die de windrichting aanduidt. Iedere 10 knopen worden aangegeven met een langere dwarsstreep. 50 knopen is een vlaggetje.

 =noord, 5 knopen (onbew)
 =noord, 10 knopen
 =noord, 15 knopen
 =noord, 45 knopen
 =noord, 50 knopen
 =noord, 55 knopen
 =noord, 60 knopen

De snelheid blijft een kwestie van schatten, als je geen windsnelheidsmeter hebt. Aan het slot van dit artikeltje geef ik een ruwe schattingstabel die redelijk bruikbaar is.

Nu resteert nog een symbolengroep te presenteren voor de weersomstandigheden als regen, motregen, mist enz. De symbolen die hiervoor gebruikt worden, worden naast het rondje met de windaanduiding ingetekend. In de meteorologie heeft dit symbool, evenals nog vele andere aanduidingen, een vaste plaats. Voor ons is dat minder van belang, omdat voor ons verder hoogstens nog de temperatuur en het zicht nog belangrijk zijn.

De symbolen zijn de volgende:

∞ = heiligheid	• = regen
= = nevel	* = sneeuw
≡ = mist	⬇ ⬆ ⬇ = bui (resp. regen, hagel, sneeuw)
, = motregen	☁ = onweer

Deze symbolen zijn verder gespecificeerd om de intensiteit van deze weersomstandigheden aan te kunnen geven, wat voor ons doel minder van belang is.

Om terug te komen op de weersbeschrijving in de aanvang van dit artikeltje: "Het is geheel bewolkt met af en toe een bui. De wind is zuidzuidwest, naar schatting kracht 3. Matig zicht bij 14 graden" zou in symbolen als volgt weer te geven zijn:

= ☁¹⁴

Zoals gezegd volgt hier nog een methode om de windkracht in te schatten. Onderstaande tabel is de schaal van Beaufort waarin alles is samengebracht over de windsnelheid inclusief de omstandigheden waaraan de snelheid ruwweg te bepalen is. Je moet je echter wel bedenken, dat iedere fase in de praktijk geleidelijk overgaat in de volgende en dat de wind in de meeste gevallen bij vlagen waait.

"Schaal van Beaufort"

Windkracht 0: m/sec 0 - 0,2; knopen 0; benaming: windstil.

Omstandigheden op zee: de zee is spiegelglad, afgezien van golven die door deining veroorzaakt worden.
Op het land: rook stijgt nagenoeg recht omhoog.

Windkracht 1: m/sec 0,3 - 1,5; knopen 1-3; benaming: zwakke wind.

Omstandigheden op zee: Kleine golfjes, de zee ziet er geschubd uit, geen schuim.
Op het land: Rookpluimen verraden duidelijk de windrichting.

Windkracht 2: m/sec 1,6 - 3,3; knopen 4-6; benaming: zwakke wind.

Omstandigheden op zee: Kleine korte golfjes, maar beter gevormd dan bij windkracht 1. De golftoppen zien er glashachtig uit, maar breken niet.

- Op het land: Wind is merkbaar in het gezicht, bladeren ritselen en windwijzers reageren.
- Windkracht 3: m/sec 3,4-5,4; knopen 7-10; benaming: matige wind.
Omstandigheden op zee: Kleine golven; de toppen beginnen te breken; het schuim ervan is glasachtig; een enkele witte schuimkop kan voorkomen.
- Op het land: Bladeren en twijgen zijn voortdurend in beweging.
- Windkracht 4: m/sec 5,5-7,9; knopen 11-16; benaming: matige wind.
Omstandigheden op zee: De kleine golven worden langer en schuimkoppen komen vrij veel voor.
- Op het land: Kleine takken beginnen te bewegen. Stof en papier kunnen van de grond opwaaien.
- Windkracht 5: m/sec 8,0-10,7; knopen 17-21; benaming: vrij krachtige wind.
Omstandigheden op zee: Matige golven van aanmerkelijk grotere lengte. Overal witte schuimkoppen en hier en daar waait schuim op.
- Op het land: Kleine bebladerde takken zwaaien flink; op binnenwater staan gekuifde golven.
- Windkracht 6: m/sec 10,8-13,8; knopen 22-27; benaming: krachtige wind.
Omstandigheden op zee: Grotere golven beginnen zich te vormen; door de brekende toppen ontstaan grote witte schuimplekken. Veel opwaaiend schuim.
- Op het land: Grote takken bewegen; paraplu's kan men met moeite houden.
- Windkracht 7: m/sec 13,9-17,1; knopen 28-33; benaming: harde wind.
Omstandigheden op zee: De golven worden hoger; het schuim van de brekende toppen begint zich als strepen in de richting van de wind te ontwikkelen.
- Op het land: Gehele bomen bewegen; de wind is hinderlijk bij het lopen er tegenin.
- Windkracht 8: m/sec 17,2-20,7; knopen 34-40; benaming: stormachtige wind.
Omstandigheden op zee: Matig hoge golven met aanmerkelijke kamlengte; De toppen waaien af en vormen goed ontwikkelde schuimbanen in de richting van de wind.
- Op het land: Twijgen breken af. Het voortgaan wordt belemmerd.
- Windkracht 9: m/sec 20,3-24,4; knopen 41-47; benaming: storm.
Omstandigheden op zee: Hoge golven en zware strepen schuim in de richting van de wind; karakteristieke rollers beginnen zich te vormen; het zicht kan worden beïnvloed door waaiend schuim.

Op het land:

Lichte schade aan gebouwen kan worden veroorzaakt. Afwaaien van dakpannen en schoorsteenkappen.

Windkracht 10: m/sec 24,5-28,4; knopen 48-55; benaming: zware storm.

Omstandigheden op zee: Zeer hoge golven met lange overstortende golfkammen; grote oppervlakken schuim worden door de wind in zulke zware witte strepen verspreid, dat de zee een wit aanzien krijgt; zware overslaande rollers; het zicht is verminderd door schuim.

Op het land:

Bomen worden ontworteld, veel schade aan gebouwen en dergelijke.

Windkracht 11: m/sec 28,5-32,6; knopen 56-63; benaming: zeer zware storm.

Omstandigheden op zee: Buitengewoon hoge golven (kleine en middelmatige schepen verliezen elkaar tijdelijk uit het zicht) De zee is geheel bedekt met lange in de windrichting lopende schuimstrepen. Overal verwaaien de golfkammen; sterk verminderd zicht door schuim.

Op het land:

Uitgebreide schade, autorijden sterk bemoeilijkt.

Windkracht 12: m/sec meer dan 32,6; knopen meer dan 63; benaming: orkaan.

Omstandigheden op zee: Zie kracht 11. De lucht is met schuim en waaiend zeewater gevuld. De zee is volkomen wit. Zicht op enige afstand is er niet meer.

Op het land.

Zeer uitgebreide schade, uitlopend tot een chaos.

J. T. Sipma.

